YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

30 päivänä huhtikuuta 2009 *

Asiassa C-494/06 P,

jossa on kyse yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 24.11.2006,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään V. Di Bucci ja E. Righini, prosessiosoite Luxemburgissa,

valittajana,

ja jossa valittajan vastapuolina ovat

Italian tasavalta, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato P. Gentili, ja

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

Wam SpA, kotipaikka Cavezzo di Modena (Italia), edustajanaan avvocato E. Giliani,

kantajina ensimmäisessä oikeusasteessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet (esittelevä tuomari) ja E. Levits,

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 21.2.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.11.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio vaatii valituksellaan kumottavaksi Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-304/04 ja T-316/04, Italia ja Wam vastaan komissio, 6.9.2006 antaman tuomion (jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi valtiontuesta N:o C 4/2003 (ex NN 102/2002), jota Italia on myöntänyt WAM SpA:lle, 19.5.2004 tehdyn komission päätöksen 2006/177/EY (EUVL 2006, L 63, s. 11; jäljempänä riidanalainen päätös).

Asian tausta

2 Italian viennin tukitoimista 29.7.1981 annetun lain nro 394 (GURI nro 206, 29.7.1981) 2 § on oikeudellisena perustana sille, että Italian viranomaiset voivat myöntää tuettua rahoitusta vientiyrityksille sellaisten ohjelmien yhteydessä, jotka koskivat pääsyä kolmansien maiden markkinoille.

3 Wam SpA (jäljempänä Wam) on italialainen yritys, joka suunnittelee, valmistaa ja myy teollisuudessa, erityisesti elintarvike-, kemian-, farmasian- ja ympäristöteollisuudessa käytettäviä sekoituskoneita ja niiden komponentteja.

4 Italian viranomaiset päättivät 24.11.1995 myöntää Wamille ensimmäisen tuen, joka muodostui 2 281 485 000 Italian liiran (ITL) (noin 1,18 miljoonan euron) suuruisesta korkotuetusta lainasta, sellaisen ohjelman toteuttamiseksi, jonka tarkoituksena oli tukea yrityksen pääsyä Japanin, Etelä-Korean ja Taiwanin markkinoille. Korean ja Taiwanin talouskriisin seurauksena suunniteltuja hankkeita ei kuitenkaan toteutettu

näissä maissa. Wam sai tosiasiassa 1 358 505 421 ITL:n (noin 700 000 euron) lainan, jolla kevennettiin kustannuksia, jotka liittyivät pysyvien rakenteiden luomiseen sekä myynninedistämiseen Kaukoidässä.

5 Samat viranomaiset päättivät 9.11.2000 myöntää Wamille toisen tuen, joka muodostui 3 603 574 689 ITL:n (noin 1,8 miljoonan euron) suuruisesta toisesta korkotuetusta lainasta. Wamin ja Wam Bulk Handling Machinery (Shanghai) Co. Ltd:n – paikallinen yritys, joka oli kokonaan Wamin määräysvallassa – oli määrä toteuttaa Kiinassa ohjelma, joka rahoitettiin tällä lainalla.

6 Vuonna 1999 vastaanotetun kantelun johdosta komissio käynnisti Wamille myönnetyksi väitettyä valtiontukea koskevan tutkinnan. Komissio päätti 21.1.2003 aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdassa säädetyn muodollisen tutkintamenettelyn, ja tämä päätös koski näitä Wamille myönnetyksi väitettyjä tukia.

7 Komissio teki 19.5.2004 riidanalaisen päätöksen. Sen kysymyksen osalta, muodostavatko ensimmäinen ja toinen tuki (jäljempänä riidanalaiset tuet) EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen, riidanalaisen päätöksen 75–79 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(75) [Riidanalaiset] tuet on myönnetty julkisista varoista korkotukilainoina tietylle yritykselle eli Wam SpA:lle. Tämä rahoitus parantaa tuensaajan taloudellista tilannetta. Koska on kyse mahdollisesta vaikutuksesta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, Euroopan yhteisöjen tuomioistuin – – on todennut, että vaikka tuki on tarkoitettu EU:n ulkopuolelle suuntautuvaan vientiin, se voi vaikuttaa yhteisön sisäiseen kauppaan. Kun lisäksi otetaan huomioon niiden markkinoiden välinen riippuvuus, joilla yhteisön yritykset toimivat, on mahdollista, että tuki saattaa vääristää kilpailua yhteisössä.

(76) WAM SpA:lla on tytäryhtiöitä eri puolilla maailmaa. Niitä on lähes kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, esimerkiksi Ranskassa, Alankomaissa, Suomessa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Tanskassa, Belgiassa ja Saksassa. Kantelija korosti erityisesti sitä, että se kilpaili ankarasti WAM Engineering Ltd:n kanssa, joka on WAM SpA:n Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa toimiva tytäryhtiö, yhteisön sisäisillä markkinoilla ja että se oli menettänyt monia tilauksia tälle italialaiselle yhtiölle. Koska on kyse ulospäin suuntautuvasta yhteisön yritysten välisestä kilpailusta, ilmeni, että WAM SpA:n ja sen määräysvallassa olevan paikallisen yrityksen WAM Bulk Handling Machinery Shangai Co Ltd:n oli toteutettava yhdessä toisella tuella rahoitettu ohjelma, jonka tarkoituksena on tukea kaupankäynnin aloittamista Kiinassa.

(77) Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan vientitoiminnan tuki saattaa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, vaikka tuensaaja veisi lähes koko tuotantonsa EU:n, ETA:n ja jäsenyyteen valmistautuvien maiden ulkopuolelle.

(78) Tarkasteltavassa asiassa on vahvistettu, että ulkomaisen myynnin osuus oli 52–57,5 prosenttia WAM SpA:n vuosittaisesta kokonaisliikevaihdosta vuosina 1995–1999 ja että kaksi kolmasosaa tästä myynnistä suuntautui EU:hun (absoluuttisina lukuina noin 10 miljoonaa euroa verrattuna 5 miljoonaan euroon).

(79) Huolimatta siitä, että [riidanalaisilla tuilla] tuetaan vientiä muihin EU:n jäsenvaltioihin tai EU:n ulkopuolelle, [ne voivat] vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja sen vuoksi [niihin] sovelletaan [EY] 87 artiklan 1 kohtaa.”

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostettu kanne ja valituksenalainen tuomio

8 Italian tasavalta ja Wam vaativat kumpikin erikseen riidanalaisen päätöksen kumoamista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Nämä kanteet yhdistettiin myöhemmin. Italia esitti kanteessaan seitsemän kanneperustetta. Wam esitti kymmenen kanneperustetta. Yksi esitetyistä perusteista oli väite, että komissio ei ollut täyttänyt velvollisuuttaan esittää riidanalaiselle päätökselle riittävät perustelut.

9 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toinen jaosto kumosi riidanalaisen päätöksen valituksenalaisella tuomiolla. Tähän ratkaisuun tullakseen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komissio oli loukannut perusteluvelvollisuutta.

10 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 59 kohdassa, että toimenpiteen luokitteleminen yhteismarkkinoille soveltumattomaksi valtiontueksi edellyttää, että EY 87 artiklan 1 kohdan kaikki edellytykset täyttyvät. Nämä edellytykset ovat seuraavat. Kyseessä on ensinnäkin oltava valtion toimenpide tai valtion varoista toteutettu toimenpide. Toiseksi toimenpiteen on oltava omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kolmanneksi edellytetään, että toimenpiteellä annetaan sen kohteena olevalle jokin etu suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa. Neljänneksi toimenpiteen on vääristettävä tai uhattava vääristää kilpailua.

11 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 63 kohdassa, ettei ollut automaattisesti osoitettu riidanalaisten tukien vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai vääristävän tai uhkaavan vääristää kilpailua ja että tällainen mahdollisuus olisi täten näytettävä toteen. Komission olisi tältä osin pitänyt mainita riidanalaisessa päätöksessä merkitykselliset tiedot riidanalaisten tukien ennustettavista vaikutuksista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti kuitenkin, ettei komissio ollut velvollinen osoittamaan tukien todellisia vaikutuksia.

12 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 66 kohdassa, että riidanalaisen päätöksen 75 ja 77 perustelukappaleessa esitetyt perustelut ”perustuivat oikeuskäytännöstä johdettujen periaatteiden toistamiseen ja siihen, ettei vaikutuksia kauppaan tai kilpailuun voitu sulkea pois, [ja ettei] perustelujen voida sellaisenaan katsoa vastaavan EY 253 artiklassa asetettuja vaatimuksia”.

13 Riidanalaisen päätöksen 75 perustelukappaleessa tehdystä toteamuksesta, jonka mukaan ”tämä rahoitus parantaa tuensaajan taloudellista tilannetta”, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, ettei se liity suoraan edellytyksiin, jotka koskevat kauppavaikutusta tai kilpailun vääristymistä, vaan yleisemmällä tasolla edellytykseen, joka koskee edun myöntämistä tietylle yritykselle, mikä on yksi EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuen käsitteen tunnusmerkeistä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi edelleen valituksenalaisen tuomion 67 kohdassa, että ”tuen myöntäminen tietylle yritykselle – mikä on ominaista kaikille valtiontuille – sekä se, että tämän yrityksen taloudellista tilannetta väistämättä parannetaan, eivät riitä osoittamaan, että mainittu tuki täyttää kaikki EY 87 artiklan 1 kohdan edellytykset”.

14 Riidanalaisen päätöksen 76 ja 78 perustelukappaleessa olevista perusteluista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 68 kohdassa, että ne ovat ”tietoja, joiden avulla voidaan osoittaa, että Wam toimii maailman- ja yhteisön markkinoilla, osallistuu [vienneillään] kaupankäyntiin ja kilpailee kyseisillä markkinoilla muiden yritysten kanssa”.

15 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi sen sijaan valituksenalaisen tuomion 69 kohdassa, että ”näistä tiedoista ei ilmene sitä, miten riidanalaisten tukien myöntämisellä, ottaen huomioon niiden ominaispiirteet ja tapauksen olosuhteet, saatettiin vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, eikä sitä, miten kilpailu saattoi vääristyä tai uhata vääristyä. Lisäksi kyseessä ovat vain sellaiset olosuhteet muiden joukossa, jotka on arvioitava riidanalaisten tukien mahdollisten vaikutusten määrittämiseksi”.

16 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi komission väitteen, jonka mukaan kilpailun vääristyminen johtuu siitä, että riidanalaisten tukien ansiosta Wamin asema vahvistui niihin muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin yrityksiin nähden, jotka olisivat voineet kilpailla sen kanssa.

17 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, ettei väitteellä voi olla merkitystä, koska riidanalaiseen päätökseen ei sisältynyt nimenomaisia mainintoja tältä osin eikä riittäviä tosiseikkoja tällaisesta vahvistumisesta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi samoilla perusteilla väitteen, jonka mukaan Wam pystyi riidanalaisten tukien avulla toteuttamaan ohjelmansa, jonka tarkoituksena oli pääsy ulkomaan markkinoille, ja vapauttamaan yhteisön varat muihin tarkoituksiin.

18 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi komission väitteen, jonka mukaan yhteisön markkinoiden ja Kaukoidän markkinoiden välistä riippuvuutta ei ollut tarvetta tutkia, koska Wam toimii yhteisön sisämarkkinoiden kaupassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 74 kohdassa, että ”pelkkä toteamus, että Wam toimi yhteisön sisämarkkinoiden kaupassa, ei ole riittävä osoittamaan, että tuki vaikuttaa tällaiseen kauppaan tai vääristää kilpailua, ja näin ollen edellytetään tukien vaikutusten perusteellista analyysiä ja tässä yhteydessä erityisesti sen tosiseikan huomioon ottamista, että lainoja käytettiin Kaukoidän markkinoiden kulujen kattamiseen, sekä kyseisten markkinoiden ja EU:n markkinoiden välisen riippuvuuden huomioon ottamista tarvittaessa”.

19 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 74 kohdassa lisäksi, että riidanalaisessa päätöksessä viitataan niiden markkinoiden väliseen riippuvuuteen, joilla yhteisöön sijoittautuneet yritykset toimivat, mutta että toisin kuin asiassa C-142/87, Belgia vastaan komissio, 21.3.1990 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-959, Kok. Ep. X, s. 387, 36–38 kohta, ns. Tubemeuse-tapaus), tässä päätöksessä ei esitetä täsmällistä todistusaineistoa tukemaan tämän päätöksen 75 perustelukappaleessa esitettyä väitettä, jonka mukaan edellä mainittua niin sanottua Tubemeuse-periaatetta soveltaen tällainen riippuvuus merkitsee riidanalaisten tukien olevan omiaan vaikuttamaan kilpailuun yhteisössä.

20 Riidanalaisen päätöksen 79 perustelukappaleesta, jossa todetaan, että ”huolimatta siitä, että [riidanalaisilla tuilla] tuetaan vientiä muihin EU:n jäsenvaltioihin tai EU:n ulkopuolelle, [ne voivat] vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja sen vuoksi [niihin] sovelletaan [EY] 87 artiklan 1 kohtaa”, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi lopuksi valituksenalaisen tuomion 75 kohdassa, että riidanalaisessa päätöksessä ”ei ole tarkasteltu muodollisesti kilpailun vääristymistä eikä siinä täten näytetä otettavan huomioon tämän edellytyksen välttämättömyyttä mainitun artiklan soveltamiseksi”.

21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti valituksenalaisen tuomion 75 kohdassa yhtäältä, että ”mikään seikka ei osoita, että riidanalaisilla tuilla on tarkoitus tukea vientiä muihin jäsenvaltioihin, ja toisaalta, että mainituilla tuilla ei ole tarkoitus suoraan eikä välittömästi tukea vientiä Euroopan unionin ulkopuolelle, vaan rahoittaa ohjelma, jonka tarkoituksena on pääsy markkinoille”.

22 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 76 kohdassa, että riidanalaisen päätöksen 74–79 perustelukappaleessa esitetyt perustelut eivät riitä selittämään, miten riidanalaiset tuet saattaisivat tapauksen olosuhteissa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää tai uhata vääristää kilpailua, ja että riidanalaisessa päätöksessä mainitut olosuhteet eivät näin ollen ole riittäviä perusteluja komission EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamisesta tekemien päätelmien tukemiseksi.

23 Tutkimatta muita kanneperusteita, joihin Italian tasavalta ja Wam olivat vedonneet, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi täten riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuuden vuoksi, koska päätökseen ei sisältynyt riittäviä perusteluja sen toteamiseksi, että EY 87 artiklan 1 kohdan kaikki soveltamisedellytykset täyttyivät.

Asianosaisten vaatimukset

24 Komissio vaatii valituksellaan, että yhteisöjen tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– ratkaisee asian lopullisesti ja hylkää kanteen perusteettomana

– toissijaisesti palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen uutta käsittelyä varten sekä

– velvoittaa Italian tasavallan ja Wamin korvaamaan molemmissa oikeudenkäynneissä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

25 Italian tasavalta vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin jättää komission valituksen tutkimatta tai hylkää sen ja velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäynnistä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

26 Wam vaatii yhteisöjen tuomioistuinta hylkäämään valituksen ensisijaisesti jättämällä sen tutkimatta tai toissijaisesti toteamalla sen olevan perusteeton. Wam vaatii täysin toissijaisesti yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan riidanalaisen päätöksen muilla perusteilla tai viimesijaisesti palauttamaan asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen tuomion antamista varten ja joka tapauksessa velvoittamaan komission korvaamaan asian kaikki oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien tässä oikeusasteessa aiheutuvat oikeudenkäyntikulut.

Valitus

Tutkittavaksi ottaminen

27 Sekä Italian tasavalta että Wam katsovat, että valitusta ei pidä ottaa tutkittavaksi.

28 Italian tasavalta väittää, että komission väite, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio on ristiriidassa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa, on valitusperuste, joka ei koske oikeuskysymystä.

29 Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 58 artiklassa säädetään, että yhteisöjen tuomioistuimelta voidaan hakea muutosta vain oikeuskysymysten osalta. Muutoksenhaun perusteena voi olla erityisesti yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunut yhteisön oikeuden rikkominen.

30 Kuten julkisasiamies huomauttaa ratkaisuehdotuksensa 20 kohdassa, komission valitus perustuu nimenomaan siihen väitteeseen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut yhteisön oikeutta, kun se ei ole noudattanut ja soveltanut yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaista tulkintaa EY 87 ja EY 253 artiklasta.

31 Tämän johdosta Italian tasavallan väite, jonka mukaan valitus ei perustu oikeuskysymykseen, on hylättävä.

32 Wamin väitteestä, jonka mukaan komission valituksessa kehotetaan yhteisöjen tuomioistuinta yhtäältä tarkastelemaan uudelleen valituksenalaisen tuomion asiaratkaisua sen sijaan, että se rajoittuisi tutkimaan ”olennaista menettelymääräystä”,

kuten EY 230 artiklassa määrätään, ja toisaalta selvittämään asian sisältöä, mihin yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa muutoksenhakuvaiheessa, on todettava aluksi, että EY 230 artiklalla annetaan yhteisöjen tuomioistuimelle toimivalta tutkia muiden yhteisön toimielinten kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimia. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisuista tehtävistä valituksista määrätään EY 225 artiklan 1 kohdassa ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännössä.

33 Seuraavaksi on todettava, että perusteluvelvollisuus on olennainen menettelymääräys, joka on erotettava perustelujen aineellisesta paikkansapitävyydestä, koska viimeksi mainittu koskee riidanalaisen päätöksen aineellista lainmukaisuutta (ks. vastaavasti asia C-310/99, Italia v. komissio, tuomio 7.3.2002, Kok., s. I-2289, 48 kohta). Koska komission ainoalla valitusperusteella pyritään nimenomaan kyseenalaistamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemä oikeudellinen arviointi perusteluvelvollisuudesta, komissiota ei voida arvostella siitä, että se kehottaa yhteisöjen tuomioistuinta tutkimaan riidanalaisen päätöksen asiaratkaisun uudelleen.

34 Tämän seurauksena Wamin väite, joka koskee komission valituksen ainoan valitusperusteen tutkittavaksi ottamista, on myös hylättävä.

35 Valitus on näin ollen otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

Asianosaisten lausumat

36 Komissio vetoaa yhteen ainoaan valitusperusteeseen, jonka mukaan valituksenalaista tuomiota rasittaa oikeudellinen virhe, kun siinä todetaan, että riidanalaisen päätöksen perustelut ovat puutteelliset. Se väittää, että kun ensimmäisen oikeusasteen

tuomioistuin totesi, että sovellettaessa EY 87 artiklan 1 kohtaa pelkkä toteamus, että yritys toimii yhteisön sisämarkkinoiden kaupassa, ei riitä osoittamaan, että tuki vaikuttaa kauppaan tai vääristää kilpailua, se rikkoi sekä EY 87 artiklan 1 kohdan määräystä että EY 253 artiklan määräystä. Komissio väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin noudata kysymystä koskevaa yhteisöjen tuomioistuimen vakiintunutta oikeuskäytäntöä, kun se vaatii tällaisia perusteluja.

37 Komissio väittää, että se, että Wam toimii yhteisön sisämarkkinoiden kaupassa, osoittaa sellaisenaan vaikutuksen, joka tuella voi olla mainittuun kauppaan.

38 Toisin kuin valituksenalaisen tuomion 73 ja 74 kohdassa, joissa arvostellaan sitä, ettei riidanalaisessa päätöksessä ole riittäviä tietoja Wamin kilpailuaseman vahvistumisesta, komissio väittää, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun tuki vapauttaa yrityksen kustannuksista, joista se muuten vastaa, ja kun sillä vahvistetaan yrityksen asemaa yhteisön sisäisessä kaupassa muihin kilpaileviin yrityksiin nähden, se vaikuttaa kauppaan ja vääristää lähtökohtaisesti kilpailuolosuhteita. Komissio väittää tältä osin, ettei sen tarvitse tutkia tuen todellisia vaikutuksia.

39 Komissio arvostelee valituksenalaista tuomiota siitä, että siinä todetaan perustelujen olevan puutteellisia sen vuoksi, ettei riidanalaiseen päätökseen sisälly mitään väitteitä niiden yhteisön markkinoiden ja niiden Kaukoidän markkinoiden välisestä riippuvuudesta, joihin riidanalaiset tuet vaikuttaisivat. Komission näkemyksen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut huomioon ilmeistä näkökohtaa, jonka mukaan raha on lajiesineen luonteista siten, että kun yritys harjoittaa toimintaa yhteisön sisällä, ei ole välttämätöntä erityisesti osoittaa mahdollisuutta, että tuet, joilla on tarkoitus tukea kolmansien maiden markkinoille pääsyä, vaikuttavat myös jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja ovat omiaan vääristämään kilpailua.

40 Komissio vetoaa lopuksi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan komissio voi tyytyä vain mainitsemaan tuen myöntämisen olosuhteet päätöksensä perusteluissa silloin, kun näiden olosuhteiden itsensä perusteella voidaan osoittaa, että tuki saattaa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää tai uhata vääristää kilpailua. Komission näkemyksen mukaan se on menetellyt juuri näin riidanalaisessa päätöksessä.

41 Wam väittää, että valitus on täysin perusteeton. Wamin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi perustellusti yhteisöjen tuomioistuimen vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan perusteluvelvollisuutta ei täytä perustelu, joka perustuu abstrakteihin tai pelkästään hypoteettisiin arvioihin. Wam väittää, että kauppavaikutusta ja kilpailun vääristymistä koskevat edellytykset voidaan katsoa täytetyksi vain niiden tosiseikkojen perusteella, jotka osoittavat konkreettisesti eivätkä pelkästään abstraktisti, kuinka tässä asiassa valtion toimenpiteistä, tai valtion varoilla toteutetuista toimenpiteistä, seuraa tuensaajayrityksen kilpailuaseman vahvistuminen ja sen tuotantokustannusten aleneminen.

42 Italian tasavallan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei rikkonut EY 87 artiklan 1 kohtaa ja menetteli oikeuskäytännön mukaisesti. Asiassa 730/79, Philip Morris Holland vastaan komissio, 17.9.1980 annetussa tuomiossa (Kok., s. 2671, Kok. Ep. V, s. 313) määriteltiin kauppavaikutus siten, että tuen on ”vahvistettava yrityksen asemaa jäsenvaltioiden välisessä kaupassa muihin kilpaileviin yrityksiin nähden”.

43 Italian tasavalta väittää, että riidanalaisessa päätöksessä ei ole nimenomaan tutkittu edes yleisluonteisesti sen yhteisön sisäisen kilpailun tunnuspiirteitä, johon tuki mahdollisesti vaikuttaa, eikä päätökseen siten sisälly olettamaa ”suhteellisesta vahvistumisesta”, joka selittäisi vaikutuksen yhteisön sisäiseen kauppaan. Valituksen 15 kohdassa tehty huomautus, joka koskee mahdollista vahvistavaa vaikutusta, on jätettävä tutkimatta, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 73 kohdassa, että tähän vaikutukseen on vedottu ensimmäisen kerran ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa.

44 Italian tasavalta vetoaa myös tällaiseen oikeudenkäyntiväitteeseen sitä valituksen 15 kohdassa mainittua huomautusta vastaan, joka koskee kilpailua vääristäviä vaikutuksia, jotka johtuvat siitä, että yritys vapautuu tuen ansiosta sillä muuten olevista kustannuksista.

45 Tämän jäsenvaltion mukaan asiassa C-372/97, Italia vastaan komissio, 29.4.2004 annetun tuomion (Kok., s. I-3679) 56 kohdassa todetaan, että perustelut ovat riittävät, kun komissio tuo esiin ainakin yleisluontoisesti kyseisten tietyntyyppisten yritysten tavanomaiset kustannukset ja ottaa nämä huomioon tukea tarkastellessaan. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa sitä perustetta, miksi suoritetut kustannukset olisivat ”tavanomaisia kustannuksia”, ei mainita riidanalaisen päätöksen perusteluissa.

46 Italian tasavalta väittää lisäksi, että edellä mainitussa Tubemeuse-tapauksessa todetaan selvästi, ettei voida olettaa, että yhteisön ulkopuolisessa kilpailussa saatu mahdollinen etu on myös etu yhteisön sisäisessä kilpailussa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi siten perustellusti, että perustelut olivat puutteelliset tältä osin.

47 Italian tasavalta väittää lopuksi, että komission väitteet, joiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut huomioon sitä, että raha on lajiesineen luonteista, on jätettävä tutkimatta, koska ne eivät ole perustelujen puutteellisuutta koskevia oikeudellisia perusteita vaan riidanalaisessa päätöksessä olevien perustelujen lisäperusteluja. ”Varojen vapauttamisen” teoria ei ole kuitenkaan riittävä perustelu lisätäsmennysten puuttuessa, koska tämän teorian perusteella voitaisiin aivan yhtä hyvin osoittaa, etteivät riidanalaiset tuet ole mitenkään vaikuttaneet yhteisön markkinoihin.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

48 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 253 artiklassa edellytettyjen perustelujen on oltava kyseessä olevan toimenpiteen luonteen mukaisia ja niistä on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä riidanalaisen toimenpiteen tehneen yhteisön toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden. Perusteluissa ei kuitenkaan tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, sillä tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimenpiteen perustelut EY 253 artiklan mukaiset vaatimukset, on otettava huomioon sen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (asia C-88/03, Portugali v. komissio, tuomio 6.9.2006, Kok., s. I-7115, 88 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Tukitoimenpiteen luokittelun osalta edellä mainittu periaate edellyttää sitä, että ne syyt esitetään, joiden perusteella komissio katsoo, että kyseessä oleva toimenpide kuuluu EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Tältä osin myös tilanteissa, joissa tuen myöntämisolosuhteista ilmenee, että tuki on luonteeltaan sellainen, että se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai vääristää taikka uhkaa vääristää kilpailua, komission on ainakin mainittava nämä olosuhteet päätöksensä perusteluissa (em. asia Portugali v. komissio, tuomion 89 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Tässä yhteydessä on täsmennettävä, että samoin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan määriteltäessä kansallista toimenpidettä valtiontueksi ei ole tarpeen osoittaa, että tuki todellisuudessa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja että se tosiasiallisesti vääristää kilpailua, vaan on ainoastaan tutkittava, saattaako tämä tuki vaikuttaa tuohon kauppaan ja vääristää kilpailua (asia C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze ym., tuomio 10.1.2006, Kok., s. I-289, 140 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Oikeuskäytännöstä ilmenee vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan koskevan edellytyksen osalta tarkemmin, että jäsenvaltion tietyille verovelvollisille verohelpotuksena myöntämän tuen on katsottava voivan vaikuttaa tähän kauppaan ja täten

täyttävän tämän edellytyksen silloin, kun mainitut verovelvolliset harjoittavat taloudellista toimintaa tällaisen kaupankäynnin alalla tai kun ei voida sulkea pois sitä, että ne kilpailevat toisissa jäsenvaltioissa sijaitsevien toimijoiden kanssa (ks. vastaavasti asia C-172/03, Heiser, tuomio 3.3.2005, Kok., s. I-1627, 35 kohta ja em. asia Portugali v. komissio, tuomion 91 kohta).

52 Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi todennut, että kun valtion myöntämä tai sen varoista myönnetty tuki vahvistaa yrityksen asemaa jäsenvaltioiden välisessä kaupassa muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna, tuen on katsottava vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (em. asia Cassa di Risparmio di Firenze ym., tuomion 141 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

53 Tässä suhteessa se seikka, että jokin talouden ala on ollut yhteisön vapauttamistoimien kohteena, voi riittää sen toteamiseen, että tuet vaikuttavat tosiasiallisesti tai potentiaalisesti kilpailuun ja että niillä on vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (em. asia Cassa di Risparmio di Firenze ym., tuomion 142 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

54 Kilpailun vääristymistä koskevasta edellytyksestä on todettava, että tuilla, joilla pyritään vapauttamaan yritys kustannuksista, joista sen olisi muuten vastattava liikkeenjohdossaan tai tavanomaisessa toiminnassaan, vääristetään lähtökohtaisesti kilpailuolosuhteita (asia C-156/98, Saksa v. komissio, tuomio 19.9.2000, Kok., s. I-6857, 30 kohta ja em. asia Heiser, tuomion 55 kohta).

55 Nyt esillä olevassa asiassa on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei jättänyt noudattamatta edellä mainittua oikeuskäytäntöä, joka koskee komission perusteluvelvollisuutta valtiontukien alalla, kun se totesi valituksenalaisen tuomion 76 kohdassa, että riidanalaisen päätöksen 74–79 perustelukappaleessa esitetyt perustelut eivät riitä selittämään, miten riidanalaiset tuet saattaisivat tapauksen olosuhteissa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää tai uhata vääristää kilpailua.

56 Nyt käsiteltävänä olevan asian olosuhteista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti perustellusti erityisesti valituksenalaisen tuomion 63 kohdassa nimittäin, että riidanalaisilla tuilla on korkotukilainoina tarkoitus rahoittaa kolmansien maiden markkinoille pääsystä aiheutuvia kustannuksia, jotka liittyvät pysyvien rakenteiden perustamiseen tai myynninedistämiseen, ja että niiden avustusekvivalentti on suhteellisen vähäinen. Mainitun tuomion 75 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti lisäksi, että mainituilla tuilla ei ole tarkoitus suoraan eikä välittömästi tukea vientiä Euroopan unionin ulkopuolelle, vaan rahoittaa ohjelma, jonka tarkoituksena on pääsy markkinoille.

57 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt nyt käsiteltävänä olevan asian erityisissä olosuhteissa oikeudellista virhettä, kun se totesi valituksenalaisen tuomion 63 kohdassa, että komission velvollisuutena oli erityisesti tutkia, saattoivatko riidanalaiset tuet vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää kilpailua, ja esitti riidanalaisessa päätöksessä asiaankuuluvat seikat tukien ennakoitavista vaikutuksista.

58 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi tältä osin valituksenalaisen tuomion 64 kohdassa perustellusti, että olisi riittänyt, että komissio esittää asianmukaisesti, miten riidanalaiset tuet saattoivat vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää tai uhata vääristää kilpailua. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti tässä yhteydessä erityisesti, ettei komissio ollut velvollinen tekemään taloudellista analyysiä kyseisten markkinoiden todellisesta tilanteesta tai kyseessä olevien jäsenvaltioiden välisistä kauppavirroista, eikä se ollut velvollinen osoittamaan riidanalaisten tukien todellista vaikutusta erityisesti Wamin hintoihin eikä myöskään tutkimaan Wamin suorittamia myyntejä Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla.

59 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi kuitenkin näiden periaatteiden konkreettisesta soveltamisesta perustellusti valituksenalaisen tuomion 66 kohdassa, että riidanalaisen päätöksen 75 ja 77 perustelukappaleessa olevien kaltaisten sellaisten yleisluonteisten perustelujen, jotka perustuvat edellä mainitusta Tubemeuse-tapauksesta johdettavien periaatteiden toistamiseen, ei voida sellaisenaan katsoa vastaavan EY 253 artiklassa säädettyjä vaatimuksia.

60 Riidanalaisen päätöksen 76 ja 78 perustelukappaleessa olevista perusteluista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi – oikeudellista virhettä tekemättä – valituksenalaisen tuomion 68–74 kohdassa, että mainitut perustelukappaleet, vaikka ne luettaisiin yhdessä riidanalaisen päätöksen 75 perustelukappaleessa esitettyjen periaatteiden kanssa sekä sen toteamuksen kanssa, että Wamin taloudellinen tilanne on parantunut, eivät riitä selittämään, miten riidanalaiset tuet saattavat tässä tapauksessa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää tai uhata vääristää kilpailua.

61 Toisin kuin komissio väittää tältä osin, pelkkä se seikka, että Wam toimii yhteisön sisämarkkinoilla ja vie merkittävän osan tuotannostaan unionin ulkopuolelle, ei nimittäin voi riittää osoittamaan mainittuja vaikutuksia tämän tuomion 55 kohdassa mainituissa tapauksen erityisolosuhteissa.

62 Tältä osin on todettava erityisesti, että vaikka tämän tuomion 50 ja 53 kohdassa viitatusta oikeuskäytännöstä seuraa, että tällaiset vaikutukset voivat lähtökohtaisesti johtua siitä, että tuensaaja toimii Euroopan vapautetuilla markkinoilla, nyt esillä olevassa asiassa on kuitenkin niin – mainittujen asioiden olosuhteisiin nähden päinvastaisesti –, että riidanalaiset tuet eivät suoraan liity tuensaajan näillä markkinoilla harjoittamaan toimintaan, vaan niillä on tarkoitus rahoittaa kolmansien maiden markkinoille pääsystä aiheutuvia kustannuksia. Näissä olosuhteissa ja sitäkin suuremmalla syyllä, kun kyseessä ovat tuet, joiden avustusekvivalentti on suhteellisen vähäinen, näiden tukien vaikutus yhteisön sisäiseen kauppaan ja kilpailuun ei ole niin välitön eikä niin helposti havaittavissa, minkä vuoksi komission on perusteltava päätöksensä yksityiskohtaisemmin.

63 Lopuksi tämän tuomion 54 kohdassa viitatusta oikeuskäytännöstä, jonka mukaan tuilla, joilla pyritään vapauttamaan yritys kustannuksista, joista sen olisi muuten vastattava liikkeenjohdossaan tai tavanomaisessa toiminnassaan, vääristetään lähtö-

kohtaisesti kilpailuolosuhteita, riittää todeta, että kyseessä olevilla tuilla ei nimenomaan pyritä vapauttamaan Wamia tällaisista kustannuksista.

64 Edellä esitetystä seuraa, että kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 62–76 kohdassa olevassa arvioinnissa lähinnä, että komission olisi pitänyt suorittaa yksityiskohtaisempi arviointi riidanalaisten tukien mahdollisista vaikutuksista jäsenvaltioiden väliseen kauppaan sekä kilpailuun ja että sen olisi pitänyt esittää riidanalaisessa päätöksessä lisäselvityksiä mainituista vaikutuksista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tarkoituksena ei ollut poiketa edellä mainitusta oikeuskäytännöstä vaan ottaa huomioon asian erityisolosuhteet, ilman että sitä voidaan moittia siitä, että se olisi tehnyt oikeudellisen virheen tältä osin.

65 Tätä päätelmää ei voida myöskään osoittaa vääräksi komission väitteillä, joihin se on vedonnut valituksenalaisen tuomion 74 kohdassa olevia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksia vastaan. Nämä toteamukset, jotka koskevat yhteisön markkinoiden ja Kaukoidän markkinoiden välisen riippuvuuden tutkimista, liittyvät nimittäin ensisijaisesti edellä mainitussa Tubemeuse-tapauksessa tarkoitetun kaltaiseen mahdollisuuteen välillisestä vaikutuksesta yhteisön sisäiseen kauppaan ja kilpailuun. Vaikka on totta, että tällaisen riippuvuussuhteen tutkimista ei voida vaatia, jos on osoitettu, että valtiontuki vaikuttaa välittömästi jäsenvaltioiden välisiin markkinoihin, on kuitenkin todettava, kuten tämän tuomion edellä olevissa kohdissa on todettu, ettei riidanalaisessa päätöksessä osoiteta tätä riittävällä tavalla.

66 Kaikkien edellä todettujen seikkojen takia valitus on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

67 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan saman työjärjestyksen 118 artiklan nojalla valitusmenettelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Italian tasavalta ja Wam ovat vaatineet komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan kummassakin oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Euroopan yhteisöjen komissio velvoitetaan korvaamaan kummassakin oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset